YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

31 päivänä toukokuuta 2001 *

Yhdistetyissä asioissa C-122/99 P ja C-125/99 P,

D, Euroopan unionin neuvoston virkamies, kotipaikka Arvika (Ruotsi), edustajinaan asianajajat J.-N. Louis, G.-F. Parmentier ja V. Peere, prosessiosoite Luxemburgissa,

Ruotsin kuningaskunta, asiamiehenään L. Nordling, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajina,

joita tukevat

Tanskan kuningaskunta, asiamiehenään J. Molde, prosessiosoite Luxemburgissa,

ja

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään M. A. Fierstra ja J. van Bakel, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijoina,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

joissa valittajat vaativat muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (toinen jaosto) asiassa T-264/97, D vastaan neuvosto, 28.1.1999 antaman tuomion (Kok. H. 1999, s. I-A-1 ja II-1) kumoamista,

ja joissa valittajien vastapuolena on

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään M. Bauer ja E. Karlsson, prosessiosoite Luxemburgissa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet ja V. Skouris sekä tuomarit D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), P. Jann, L. Sevón, R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues ja C. W. A. Timmermans,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan D:n, edustajanaan J.-N. Louis, Ruotsin kuningaskunnan, asiamiehenään A. Kruse, neuvoston, asiamiehinään M. Bauer ja E. Karlsson, ja Tanskan kuningaskunnan, asiamiehenään J. Molde, 23.1.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.2.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 D ja Ruotsin kuningaskunta ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 13.4.1999 ja 14.4.1999 toimittamillaan valituksilla hakeneet muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan sekä EHTY:n tuomioistuimen perussäännön ja Euratomin tuomioistuimen perussäännön vastaavien määräysten nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-264/97, D vastaan neuvosto, 28.1.1999 antamaan tuomioon (Kok. H. 1999, s. I-A-1 ja II-1; jäljempänä valituksen kohteena oleva tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi D:n kanteen, jota Ruotsin kuningaskunta oli tukenut väliintulijana ja jossa oli vaadittu kumoamaan Euroopan unionin neuvoston päätös valittajan kotitalouslisää koskevan vaatimuksen hylkäämisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Euroopan yhteisöjen virkamiehiin ja muuhun henkilöstöön sovellettavien sääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) liitteessä VII olevan 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"2. Kotitalouslisään on oikeutettu:

a) naimisissa oleva virkamies,

b) virkamies, joka on jäänyt leskeksi tai eronnut tai elää virallisessa asumuserossa tai on naimaton ja jolla on huollettavanaan yksi tai useampi lapsi 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä,

c) erityisellä ja perustellulla päätöksellä, jonka nimittävä viranomainen tekee todistusvoimaisten asiakirjojen perusteella, virkamies, joka a ja b alakohdassa säädettyjä edellytyksiä täyttämättä tosiasiallisesti huolehtii perheen elatuksesta."

3 Rekisteröidystä kumppanuussuhteesta 23.6.1994 annetun lain (lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap) 1 luvun 1 §:ssä säädetään seuraavaa: "Kaksi samaa sukupuolta olevaa henkilöä voi pyytää parisuhteensa rekisteröintiä." Tämän lain 3 luvun 1 §:ssä säädetään seuraavaa: "Parisuhteen rekisteröinnillä on samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella, — — säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta."

Oikeudenkäynnin perustana olevat tosiseikat

4 Euroopan yhteisöjen virkamiehenä neuvoston palveluksessa toiminut, Ruotsin kansalainen D on rekisteröinyt 23.6.1995 kumppanuussuhteen samaa sukupuolta olevan Ruotsin kansalaisen kanssa. Hän on vaatinut 16.9. ja 24.9.1996 päiväämillään muistioilla neuvostoa rinnastamaan tämän rekisteröidyn kumppanuussuhteen avioliittoon, jotta hänelle myönnettäisiin tällä perusteella henkilöstösääntöjen mukainen kotitalouslisä.

5 Neuvosto hylkäsi tämän vaatimuksen 29.11.1996 katsoen, että rekisteröityä kumppanuussuhdetta ei voida henkilöstösääntöjen määräysten tulkinnan perusteella rinnastaa avioliittoon.

6 D valitti tästä päätöksestä 1.3.1997, ja hänen valituksensa hylättiin samalla perusteella neuvoston pääsihteeristön 30.6.1997 laatimalla muistiolla (jäljempänä riidanalainen päätös).

7 Tämän vuoksi D nosti kanteen 2.10.1997 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, jossa hän vaati sen päätöksen kumoamista, jolla hänen oikeudellista asemaansa kumppanuussuhteen osapuolena ei ollut tunnustettu, vaatien itselleen ja kumppanilleen niiden palkan lisien myöntämistä, joihin hän katsoo olevansa oikeutettu henkilöstösääntöjen ja Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien asetusten sekä muiden yleisten säännösten mukaan.

Valituksen kohteena oleva tuomio

8 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksen kohteena olevan tuomionsa 14—18 kohdassa, että oikeudenkäyntiä edeltäneessä hallinnollisessa

menettelyssä oli kyse ainoastaan kotitalouslisän myöntämisestä, minkä perusteella kanteen kohteena voi olla ainoastaan tämän vaatimuksen hylkäämistä koskevan päätöksen kumoaminen.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tuomionsa 19—21 kohdassa neuvoston väitteet, joiden mukaan tietyt valittajan esittämät kumoamisperusteet eivät täyttäneet tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

10 Tasa-arvoisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaatetta koskevien kanneperusteiden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomionsa 23—25 kohdassa, että Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta tasa-arvoisen kohtelun osalta 7 päivänä huhtikuuta 1998 annettu neuvoston asetus (EY, EHTY, Euratom) N:o 781/98 (EYVL L 113, s. 4), jolla henkilöstösääntöihin lisättiin 1 a artikla, jossa virkamiehille taataan oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ilman että virkamiehen sukupuoli tai sukupuolinen suuntautuminen otetaan huomioon, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sellaisten henkilöstösääntöihin sisältyvien asianmukaisten määräysten soveltamista, joissa edellytetään tiettyä siviilisäätyä, tuli voimaan vasta riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen, minkä vuoksi sitä ei ollut syytä ottaa huomioon.

11 Tämän jälkeen tuomionsa 26—27 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että se on oikeuskäytännössään omaksunut kannan, jonka mukaan avioliittokäsite on ymmärrettävä parisuhteeksi, joka perustuu siviiliavioliittoon tämän käsitteen perinteisessä merkityksessä (asia T-65/92, Arauxo-Dumay v. komissio, tuomio 17.6.1993, Kok. 1993, s. II-597, 28 kohta), ja että jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiin tukeutuminen ei ole tarpeen silloin, kun asiassa sovellettavia henkilöstösääntöjen määräyksiä voidaan tulkita itsenäisesti (asia T-43/90, Díaz García v. parlamentti, tuomio 18.12.1992, Kok. 1992, s. II-2619, 36 kohta).

12 Tämän jälkeen se viittasi vielä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (asia C-249/96, Grant, tuomio 17.2.1998, Kok. 1998, s. I-621, 34 ja 35 kohta) ja totesi niiden perusteella tuomionsa 28—30 kohdassa, ettei neuvostolla ollut velvollisuutta rinnastaa

henkilöstösäännöissä tarkoitettuun avioliittoon kahden samaa sukupuolta olevan henkilön vakituista parisuhdetta, vaikka kansalliset viranomaiset olisivat rekisteröineet sen. Se totesi lisäksi tuomionsa 31 ja 32 kohdassa, että komissiota oli pyydetty tekemään ehdotuksia rekisteröityjen parisuhteiden tunnustamisesta ja että neuvoston tehtävänä oli lainsäätäjän eikä työnantajan asemassa tehdä näiden ehdotusten mahdollisesti edellyttämät muutokset henkilöstösääntöihin.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksen kohteena olevan tuomion 36 ja 37 kohdassa perusteettomana valittajan toisen kanneperusteen, jonka mukaan hänellä oli oikeus vaatia, että hänen asemaansa rekisteröidyn kumppanuussuhteen osapuolena eikä naimattomana henkilönä kunnioitettaisiin siviilioikeudellisen aseman yhtenäisyyden periaatteen mukaisesti.

14 Kolmas kanneperuste koski ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 8 artiklan rikkomista, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomionsa 39—41 kohdassa sen osalta, että neuvosto ei ollut voinut rikkoa tätä määräystä, koska vakituiset homoseksuaaliset suhteet eivät kuuluneet tässä määräyksessä turvatun perhe-elämän suojan alaan.

15 EY:n perustamissopimuksen 119 artiklassa (EY:n perustamissopimuksen 117—120 artikla on korvattu EY 136—143 artiklalla) vahvistetun mies- ja naispuolisten työntekijöiden samapalkkaisuuden periaatteen loukkaamista koskevan neljännen kanneperusteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tyytyi toteamaan tuomionsa 42—44 kohdassa ainoastaan, että kyseessä olevia henkilöstösääntöjen määräyksiä sovelletaan samalla tavoin nais- ja miespuolisiin virkamiehiin, minkä vuoksi tämä ei voinut johtaa perustamissopimuksen 119 artiklassa kiellettyyn syrjintään.

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen näillä perusteilla.

Valitukset

17 D ja Ruotsin kuningaskunta vaativat yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan valituksen kohteena olevan tuomion ja neuvoston päätöksen, jolla D:n vaatimus oli hylätty, ja velvoittamaan neuvoston korvaamaan D:lle asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet ja Ruotsin kuningaskunnalle yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

18 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valitukset perusteettomina ja velvoittaa D:n ja Ruotsin kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 Asiat yhdistettiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 20.5.1999 antamalla määräyksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

20 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 24.9.1999 antamalla määräyksellä hyväksyttiin Tanskan kuningaskunnan ja Alankomaiden kuningaskunnan hakemukset saada osallistua asian käsittelyyn tukeakseen D:n ja Ruotsin kuningaskunnan vaatimuksia. Ne vaativat yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan valituksen kohteena olevan tuomion.

Kanteen sisältöä koskeva valitusperuste

21 D väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen, koska se on katsonut, että asiassa oli kyse ainoastaan kotitalouslisän myöntämisestä, vaikka hän katsoo vaatineensa kanteessaan, että hänelle myönnetään kaikki naimisissa olevalle virkamiehelle henkilöstösääntöjen mukaan

myönnettävät etuudet rekisteröidyn kumppanuussuhteen perusteella. D katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut väärässä katsoessaan, että oikeudenkäyntiä edeltäneessä hallinnollisessa menettelyssä oli ollut kyse ainoastaan kotitalouslisää koskevasta vaatimuksesta, kun D ei ollut 16.9.1996 ja 24.9.1996 työnantajalle osoittamissaan muistioissa tehnyt tällaista rajausta ja kun hän oli 1.3.1997 tekemässään valituksessa, joka on osa tätä hallinnollista menettelyä, nimenomaisesti viitannut muihinkin oikeuksiin ja etuihin kuin kotitalouslisään.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut virkamiehen työnantajalleen osoittaman vaatimuksen kohteen sille toimitettujen asiakirjojen perusteella. Se on asian tosiseikkoja virheellisesti tulkitsematta voinut todeta, että D:n alkuperäinen vaatimus koski kotitalouslisän myöntämistä, kuten D oli itse 16.10.1996 laatimassaan muistiossa todennut, vaikka D:n 16.9.1996 ja 24.9.1996 laatimissa käsinkirjoitetuissa muistioissa ei ollut tätä koskevaa nimenomaista mainintaa ja vaikka D oli riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen 1.3.1997 tekemässään valituksessa vedonnut muihin seikkoihin kykenemättä kuitenkaan sääntöjenmukaisesti laajentamaan vaatimuksensa sisältöä.

23 Kanteen sisältöä koskeva valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Valituksen kohteena olevan tuomion perustelujen puutteellisuutta koskeva valitusperuste

24 D väittää, että valituksen kohteena olevan tuomion perustelut ovat puutteelliset, kun sen 36 kohdassa todetaan ainoastaan, että "jäsenvaltion kansalaisten siviilioikeudellisen aseman yhtenäisyyden periaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste, jos sen oletetaan olevan erotettavissa ensimmäisestä kanneperusteesta, hylätään perusteettomana". Tämän vastauksen perusteella ei tuomiosta D:n

mukaan käy ilmi, onko kanneperuste hylätty sen vuoksi, ettei tällaista periaatetta ole olemassa, vai sen vuoksi, ettei sitä voida soveltaa, vai sen vuoksi, ettei tätä periaatetta ei ole loukattu.

25 Tässä yhteydessä voidaan todeta, että toisessa kanneperusteessaan, johon D:n mukaan ei ole annettu riittävää vastausta, D väitti, että jäsenvaltion kansalaisen oikeutta saada siviilioikeudellinen asemansa tunnustettua yhtenäisesti koko yhteisön alueella oli loukattu riidanalaisella päätöksellä, kun hänet oli siinä rinnastettu naimattomaan henkilöön. Tämä kanneperuste seurasi ensimmäistä kanneperustetta, jossa D väitti, että neuvosto oli syyllistynyt eriarvoiseen kohteluun ja sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaan syrjintään, koska se ei ollut tunnustanut Ruotsissa rekisteröidyn kumppanuussuhteen lakiin perustuvia vaikutuksia, joiden vuoksi tämä parisuhde olisi pitänyt rinnastaa avioliittoon myös henkilöstösääntöjä sovellettaessa.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vaikuttaa esittämiensä perustelujen vuoksi pyrkineen tarkastelemaan toista kanneperustetta kahdella eri tavalla. Jos kanneperusteen katsotaan perustuvan ajatukseen, jonka mukaan henkilöstösäännöissä olevaa "naimisissa olevan virkamiehen" käsitettä on tulkittava ensisijaisesti kansallisen oikeuden mukaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa perustellusti jo ratkaisseensa tämän kysymyksen ensimmäisen kanneperusteen tarkastelun yhteydessä. Jos kanneperustetta taas pidetään itsenäisenä ilmaisuna säännöstä, jonka mukaan henkilöiden siviilioikeudellisen aseman on oltava sama koko yhteisön alueella, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että oikeus henkilöstösäännöissä määrättyyn avustukseen ei kuitenkaan vaikuta kantajan siviilioikeudelliseen asemaan ja että näin ollen säännöllä, johon kantaja vetoaa, jos oletetaan, että se on olemassa, ei ole merkitystä asiassa.

27 Valituksen kohteena olevan tuomion perustelut, jotka on muotoiltu suppeahkosti, ovat kuitenkin riittävät, jotta niiden perusteella voidaan saada selville ne tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin perustuvat syyt, joiden perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hylännyt toisen kanneperusteen.

28 Perustelujen puutteellisuutta koskeva valitusperuste on siis hylättävä.

Henkilöstösääntöjen tulkintaa koskevat valitusperusteet

29 D ja Ruotsin kuningaskunta, joita Tanskan kuningaskunta ja Alankomaiden kuningaskunta tukevat, esittävät, että siviilisääty kuuluu jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan, minkä vuoksi henkilöstösäännöissä käytettyjä käsitteitä "naimisissa oleva virkamies" ja "puoliso" pitäisi tulkita jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksiin tukeutumalla eikä itsenäisesti. Ne katsovat, että silloin kun jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on otettu käyttöön tietty lakiin perustuva asema, kuten rekisteröity kumppanuussuhde, johon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet rinnastetaan avioliittoon, tätä rinnastusta pitäisi noudattaa myös henkilöstösääntöjä sovellettaessa.

30 Tällainen tulkinta ei niiden mukaan ole yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön vastainen, koska siinä ei ole vielä tähän mennessä käsitelty lakiin perustuvaa kumppanuussuhdetta, vaan todettu ainoastaan, että avioliitto on pidettävä erillään muista tosiasialliseen yhdessä asumiseen perustuvista vakituisista parisuhteista, jotka ovat olennaisesti erilaisia kuin se oikeudellinen järjestely, josta on kyse rekisteröidyssä kumppanuussuhteessa. Ne katsovat, että niiden puoltama tulkinta on lisäksi henkilöstösääntöjen niiden tavoitteiden mukainen, joiden mukaan pyritään takaamaan, että yhteisöt saavat toimielintensä palvelukseen mahdollisimman päteviä henkilöitä mahdollisimman laajalta maantieteelliseltä alueelta, mikä edellyttää, että henkilöstön jäsenten asettautumisesta heidän perheillensä aiheutuvat todelliset kustannukset korvataan.

31 Neuvosto puoltaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyväksymää suppeampaa tulkintaa, perustaen kantansa olennaisesti henkilöstösäännöissä käytettyjen käsitteiden yksiselitteisyyteen, siihen, että niidenkin jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä, joissa rekisteröity kumppanuussuhde tunnustetaan, tämä käsite pidetään erillään avioliittokäsitteestä ja rinnastetaan siihen ainoastaan vaikutustensa osalta tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, ja siihen, että rekisteröity kumppanuussuhde on olemassa ainoastaan tietyissä jäsenvaltioissa ja että sen rinnastaminen avioliittoon henkilöstösääntöjä sovellettaessa merkitsisi kyseessä olevien etuuksien soveltamisalan laajentamista, mikä edellyttää oikeu-

dellisten ja taloudellisten seurausten etukäteistä arviointia ja tuomioistuimen suorittaman, voimassa olevan sääntelyn tulkinnan sijasta yhteisöjen lainsäätäjän päätöstä.

32 Neuvosto huomauttaa tältä osin, että asetusta N:o 781/98 annettaessa ei ollut hyväksytty Ruotsin kuningaskunnan vaatimusta rinnastaa rekisteröity kumppanuussuhde avioliittoon, koska yhteisöjen lainsäätäjä oli katsonut paremmaksi antaa komission tehtäväksi selvittää erityisesti tällaisen ratkaisun taloudelliset vaikutukset ja esittää tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset ja koska yhteisöjen lainsäätäjä oli päättänyt tyytyä voimassa olevaan järjestelmään niiden määräysten osalta, joissa edellytetään määrättyä siviilisäätyä.

33 On totta, että kysymys avioliiton ja rekisteröidyn kumppanuussuhteen erottamisesta tai rinnastamisesta henkilöstösääntöjen soveltamisen yhteydessä ei ole aiemmin ollut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä. Kuten valittajat ovat todenneet, vakituinen parisuhde kahden samaa sukupuolta olevan henkilön välillä — tilanne, josta oli kyse edellä mainitussa asiassa Grant annetussa tuomiossa — ei välttämättä vastaa rekisteröidylle parisuhteelle tunnustettua lakiin perustuvaa asemaa, koska sen oikeusvaikutukset niin asianomaisten henkilöiden kuin kolmansienkin kannalta ovat lähellä avioliiton oikeusvaikutuksia, kun näitä verrataan toisiinsa.

34 On kuitenkin riidatonta, että avioliittokäsite, sellaisena kuin se on tunnustettu kaikissa jäsenvaltioissa, merkitsee kahden eri sukupuolta olevan henkilön välistä liittoa.

35 On myös totta, että vuodesta 1989 alkaen yhä useammat jäsenvaltiot ovat perustaneet avioliiton rinnalle oikeudellisia järjestelyjä, joissa eri tyyppiset, kahden samaa tai eri sukupuolta olevan henkilön väliset liitot tunnustetaan

oikeudellisesti ja niillä katsotaan olevan samat tai vastaavat vaikutukset kuin avioliitolla niin suhteen osapuolten kuin kolmansienkin osalta.

36 Nämä sellaisten parisuhteiden rekisteröintiä koskevat järjestelyt, joita ei tähän asti ole tunnustettu laissa, on monimuotoisuudestaan riippumatta kyseisissä jäsenvaltioissa kaikki pidetty erillään avioliitosta.

37 Tällaisessa tilanteessa yhteisöjen tuomioistuin ei voi tulkita henkilöstösääntöjä siten, että avioliittoon rinnastettaisiin sellainen lakiin perustuva asema, joka on pidetty erillään avioliitosta. Yhteisöjen lainsäätäjä on myöntänyt henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevan 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella oikeuden kotitalouslisään ainoastaan avioliittoon perustuville kotitalouksille.

38 Vain lainsäätäjä voi halutessaan toteuttaa toimenpiteet, joilla tähän tilanteeseen on mahdollista vaikuttaa, esimerkiksi henkilöstösääntöjä muuttamalla. Yhteisöjen lainsäätäjä ei kuitenkaan ole ilmaissut pyrkimystään toteuttaa tällaisia toimenpiteitä, vaan kuten edellä 32 kohdassa on todettu, se on tässä vaiheessa nimenomaisesti torjunut ajatuksen muiden parisuhteiden rinnastamisesta avioliittoon sellaisten etujen myöntämiseksi, jotka on henkilöstösäännöissä varattu ainoastaan naimisissa oleville virkamiehille, ja katsonut paremmaksi säilyttää voimassa olevan järjestelmän siihen asti kun paremmin tunnetaan seuraukset, joita tällaisesta rinnastuksesta aiheutuu.

39 Tästä seuraa, että rekisteröidyn kumppanuussuhteen ainoastaan osittainen rinnastaminen avioliittoon joissakin jäsenvaltioissa ei voi merkitä sitä, että pelkästään tulkinnan avulla henkilöstösäännöissä käytetyn naimisissa olevan virkamiehen käsitteeseen sisällytettäisiin henkilöt, joita koskee jokin muu oikeudellinen järjestely kuin avioliitto.

40 Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti katsonut, ettei neuvosto voi tulkita henkilöstösääntöjä siten, että D:n asema rinnastettaisiin naimisissa olevan virkamiehen asemaan kotitalouslisän myöntämiseksi.

41 Henkilöstösääntöjen tulkintaa koskevat valitusperusteet on siis hylättävä.

Siviilioikeudellisen aseman yhtenäisyyttä koskevan periaatteen loukkaamista koskeva valitusperuste

42 Valittaja väittää tällä valitusperusteellaan, että riidanalainen päätös, jossa hänet katsotaan naimattomaksi henkilöksi tai henkilöksi, joka ei ole naimisissa, on sen periaatteen vastainen, jonka mukaan jäsenvaltion kansalaisella on oikeus vaatia, että koko yhteisön alueella tunnustetaan se siviilisääty, joka hänellä on siinä jäsenvaltiossa, josta hän on kotoisin.

43 Tältä osin riittää kun todetaan, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomionsa 35 kohdassa todennut, että soveltaessaan henkilöstösäännöissä vahvistettua korvaussäännöstä toimivaltainen toimielin ei ole tehnyt päätöstä, joka vaikuttaisi asianomaisen henkilön siviilisäätyyn.

44 Siviilioikeudellisen aseman yhtenäisyyttä koskevan periaatteen loukkaamista koskeva valitusperuste on siis hylättävä.

Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, sukupuoleen ja kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää ja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoittamista koskevat valitusperusteet

45 D väittää, että riidanalaisella päätöksellä, jolla häneltä evättiin avustus, johon hänen naimisissa olevilla työtovereillaan on oikeus, ainoastaan sillä perusteella, että henkilö, jonka kanssa hän elää, on samaa sukupuolta, syrjitään häntä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsityksestä poiketen perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti sukupuolen perusteella ja loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

46 Ensiksi on todettava, että sillä, onko kyseinen virkamies mies vai nainen, ei ole merkitystä kotitalouslisän myöntämisen kannalta. Sovellettavaa henkilöstösääntöjen määräystä, jossa tämä avustus varataan ainoastaan naimisissa olevalle virkamiehelle, ei siis voida pitää syrjivänä asianomaisen henkilön sukupuolen vuoksi eikä näin ollen myöskään perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisena.

47 Yhdenvertaisen kohtelun loukkaamisen osalta, johon D väittää syyllistytyn virkamiesten välillä heidän sukupuolisen suuntautumisensa vuoksi, todettakoon, ettei parisuhteen toisen osapuolen sukupuoli ole suinkaan kotitalouslisän myöntämisen edellytyksenä, vaan kyse on siitä, minkälaiset oikeudelliset siteet häntä yhdistävät virkamieheen.

48 Yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sovelletaan toisiinsa verrattavissa tilanteissa oleviin henkilöihin, minkä vuoksi on selvitettävä, onko sen virkamiehen tilanne, joka on rekisteröinyt parisuhteensa samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa, kuten D:n solmimassa Ruotsin oikeuden mukaisessa kumppanuussuhteessa, verrattavissa naimisissa olevan virkamiehen tilanteeseen.

49 Tässä arvioinnissa yhteisöjen tuomioistuimen on otettava huomioon koko yhteisön alueella asiasta vallitsevat käsitykset.

50 Samaa tai eri sukupuolta olevien henkilöiden välisten parisuhteiden tunnustamista koskeva tilanne on yhteisön jäsenvaltioissa, kuten tämän tuomion 35 ja 36 kohdassa on todettu, lainsäädännöllisesti erittäin vaihteleva, eikä avioliittoa ole missään rinnastettu muihin parisuhteen lakiin perustuviin muotoihin.

51 Näin ollen sellaisen virkamiehen tilannetta, joka on rekisteröinyt kumppanuussuhteensa Ruotsissa, ei voida pitää samankaltaisena henkilöstösääntöjen soveltamisen kannalta kuin naimisissa olevan virkamiehen tilannetta.

52 Tästä seuraa, että yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista ja sukupuoleen perustuvaa syrjintää koskeva valitusperuste on hylättävä.

53 D väittää lisäksi, että riidanalaisella päätöksellä syyllistytään kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään, joka johtaa työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen, kun tietyissä jäsenvaltioissa voimassa olevien säännösten nojalla rekisteröityjen kumppanuussuhteiden osapuolilta evätään heidän kansalliseen asemaansa liittyvät oikeudet.

54 Neuvosto väittää, että tämä on uusi peruste, joka on esitetty ensimmäisen kerran muutoksenhakuvaiheessa, minkä vuoksi se ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. D vastaa tähän, että kyseessä ei ole uusi peruste, vaan osa aiemmin esitettyä kanneperustetta, joka koski syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista.

55 Joka tapauksessa on riidatonta, että eriarvoista kohtelua, joka D:n mukaan kohdistuu riidanalaisen päätöksen kaltaisen päätöksen vuoksi Tanskan kuningaskunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan kansalaisiin suhteessa muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, ja tästä päätöksestä näiden kolmen jäsenvaltion kansalaisten liikkumisvapauden käyttämiselle koituvia esteitä ei ole käsitelty missään vaiheessa asiaa koskevassa menettelyssä.

56 Näitä kysymyksiä on pidettävä erillisinä perusteina suhteessa yhdenvertaisen kohtelun ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon periaatteiden loukkaamista koskeviin perusteisiin, ja niissä lähestytään riidanalaista päätöstä uudella tavalla ja asetetaan sen pätevyys kyseenalaiseksi muiden sääntöjen ja periaatteiden perusteella.

57 Tämän vuoksi on todettava, että kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon loukkaamista ja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoittamista koskevat valitusperusteet eivät täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

Yksityis- ja perhe-elämän suojaa koskeva valitusperuste

58 D:n mukaan yksityiselämän suojaa, joka taataan ihmisoikeuksista ja perusvapauksista tehdyn yleissopimuksen 8 artiklassa, sovelletaan homoseksuaalisiin suhteisiin, ja koska siinä edellytetään tietyn lainmukaisesti saadun siviilisäädyn olemassaolon ja sen oikeusvaikutusten tunnustamista, siinä kielletään puuttumasta yksityiselämään toimittamalla virheellisiä tietoja kolmansille henkilöille.

59 Tältä osin riittää kun todetaan, että yhteisöjen toimielimen päätös evätä virkamieheltään kotitalouslisä ei ole vaikuttanut tämän virkamiehen siviilisäätyyn, ja koska kyse on ainoastaan virkamiehen ja tämän työnantajan välisestä suhteesta, tilanteessa ei ole sellaisenaan kyse minkäänlaisesta henkilökohtaisten tietojen toimittamisesta muille kuin tämän toimielimen hallinnosta vastaaville elimille.

60 Riidanalaista päätöstä ei siis missään tapauksessa voida pitää ihmisoikeuksista ja perusvapauksista tehdyn yleissopimuksen 8 artiklassa tarkoitettuna puuttumisena yksityis- ja perhe-elämään.

61 Yksityis- ja perhe-elämän suojaa koskeva valitusperuste on näin ollen hylättävä.

62 Edellä todetusta seuraa, että valitukset on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

63 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton.

64 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan, jota sovelletaan valitusmenettelyssä sen 118 artiklan nojalla, mukaan asianosainen, joka on hävinnyt asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan, jota sovelletaan myös valitusmenettelyyn, mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

65 Neuvosto on vaatinut, että D ja Ruotsin kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska ne ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan ne yhteisvastuullisesti.

66 Tanskan kuningaskunta ja Alankomaiden kuningaskunta, jotka ovat valitusasiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Valitukset hylätään.**

2) **D ja Ruotsin kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.**

3) **Tanskan kuningaskunta ja Alankomaiden kuningaskunta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Rodríguez Iglesias	Gulmann	La Pergola
Wathelet	Skouris	Edward
Puissochet	Jann	Sevón
Schintgen	Macken	Colneric
von Bahr	Cunha Rodrigues	Timmermans

Julistettiin Luxemburgissa 31 päivänä toukokuuta 2001.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti